

Semnan University

Climate and Ecosystem of Arid and Semi-arid Regions

<https://ceasr.semnan.ac.ir>

Research Article

Site Selection and Zoning of Tourism Camps Using Meteorological Parameters (Case Study: Sabzevar City)

Zahra Eshaghi^a, Hayedeh Ara^{b*} and Mohammadkia Kianian^c

^a MSc. graduate, Department of Combat Desertification, Faculty of Desert Studies, Semnan University, Semnan, Iran.

^b Assistant Professor, Department of Arid Lands Mngement, Faculty of Desert Studies, Semnan University, Semnan, Iran.

^c Assistant Professor, Department of Combat Desertification, Faculty of Desert Studies, Semnan University, Semnan, Iran.

ARTICLE INFO

Article type:
Research full paper

Article history:
Received: 7 July 2024
Revised: 14 August 2024
Accepted: 21 September 2024

Keywords:
Climate Comfort,
Analytical Hierarchy
Process (AHP),
Tourist,
Sabzevar,
Camp,
Location.

EXTENDED ABSTRACT

Background and Objectives: Natural attractions and diverse geographical climates have provided significant economic benefits to human society. However, these alone are not sufficient to foster the growth and development of the tourism industry, as their successful exploitation requires creation of specific conditions, which depend on the stability of the tourism sector. Sabzevar, located along the route of more than 20 million pilgrims traveling to the Razavi shrine, faces a challenge: despite the large flow of travelers, the city lacks the necessary facilities, and its tourism potential remains largely untapped. As a result, many travelers pass through this historic city without stopping. The main objective of this research is to examine the impact of establishing a tourist campsite on the order of travelers, their length of stay, and their satisfaction in Sabzevar, as well as to identify the most suitable location for such a campsite.

Materials and Methods: In this study, the best location for a tourist campsite in Sabzevar was identified using Analytical Hierarchy Process (AHP) in a GIS environment. To achieve the research's primary goal, criteria such as climatic comfort, land use, elevation, slope direction and percentage, distance from faults, rivers, roads, service centers, settlements, and population density were identified and extracted from available resources. The second step involved extracting these criteria layers using Google Earth and Remote Sensing software. Data processing included converting vector layers into raster format and assigning weights to the criteria based on their importance (on a scale from very high = 9, high = 7, medium = 5, low = 3, to very low = 1). The weights were determined by consulting 20 experienced experts in the field. Finally, using the overlay method and weighted sum analysis, the study area was categorized into three zones based on its potential for ecotourism camping.

* Corresponding author: ara338@semnan.ac.ir

Results: The findings revealed that the best time to visit Sabzevar in terms of climatic comfort is during the spring, which accounted for 48% of the data. The study also identified the types of camps used by tourists in the region, with most preferring gazebos. Three potential locations for the establishment of a tourist campsite were identified: Location A (west of the city) with a score of 52.9% as the most suitable, Location B with a score of 35.9%, and Location C with a score of 11.7%. Additionally, 34% of travelers expressed a very high need for a campsite in the city, 35% felt the need to a high degree, 24% to an average degree, and approximately 7.5% to a low or very low degree. The assessment of services required by tourists and travelers in Sabzevar indicated that they were inadequate, which could significantly impact their length of stay. Moreover, travelers identified the most critical weaknesses as the city's existing infrastructure, especially in passenger service centers, including accommodations and related services.

Conclusion: Given Sabzevar's location as a transit point for travelers heading to Mashhad, the areas near major communication routes with adequate infrastructure are the most suitable for the construction of tourist campsites. Ensuring security in these areas is crucial for achieving ecotourism objectives. Additionally, private sector involvement in establishing tourist campsites, providing investment opportunities, and developing sports and cultural facilities at the campsites can play a key role in attracting more travelers.

Cite this article as: Eshaghi Z., Ara, H. and Kianian, M. K. (2025). Site selection and zoning of tourism camps using meteorological parameters (Case study: Sabzevar city). *Climate and Ecosystem of Arid and Semi-arid Regions*, 2(1), 175-194.

© 2025 Published by Semnan University Press.

<https://doi.org/10.22075/ceasr.2025.35562.1034>

مکان‌یابی و پهنه‌بندی کمپ‌های گردشگری با استفاده از عوامل آب‌وهوایی (مطالعه موردی: شهر سبزوار)

زهرا اسحاقی^۱، هایده آرا^{۲*}، محمدکیا کیانیان^۳

۱- کارشناس ارشد بیابان‌زدایی، دانشکده کویرشناسی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران

۲- استادیار گروه مدیریت مناطق خشک، دانشکده کویرشناسی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران

۳- استادیار گروه بیابان‌زدایی، دانشکده کویرشناسی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران

* نویسنده مسئول، ara338@semnan.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله کامل علمی- پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۱۷ تاریخ ویرایش: ۱۴۰۳/۰۵/۲۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۳۱	سابقه و هدف: وجود جاذبه‌های طبیعی و اقلیم‌های مختلف جغرافیایی، سرمایه‌های ارزشمندی در زمینه اقتصادی برای جامعه انسانی به ارمغان آورده است، که به تنهایی عنصر کافی جهت رشد و توسعه صنعت گردشگری به حساب نمی‌آیند و بهره‌برداری از آنها مستلزم ایجاد شرایط مختلفی است، که وابسته به ثبات بخش گردشگری می‌باشند. سبزوار در مسیر عبور بیش از ۲۰ میلیون زائر حرم رضوی است، اما به دلیل نبود امکانات و همچنین ناشناخته ماندن ظرفیت‌های گردشگری، این مسافران و گردشگران بدون هیچ توقفی از این شهر تاریخی عبور می‌کنند. لذا هدف از این پژوهش، بهره‌گیری از پتانسیل‌های گردشگری شهر سبزوار به منظور مناسب‌ترین پهنه جهت احداث کمپینگ گردشگری است.
واژه‌های کلیدی: آسایش اقلیمی، تحلیل سلسله مراتبی، گردشگر، سبزوار، کمپ، مکان‌یابی.	مواد و روش‌ها: در این پژوهش، با بهره‌گیری از تحلیل سلسله مراتبی (AHP) در محیط GIS، بهترین مکان جهت احداث کمپینگ گردشگری در شهرستان سبزوار انتخاب گردید. برای دستیابی به هدف اصلی پژوهش، با بررسی منابع مختلف و شرایط در منطقه، معیارهای آسایش اقلیمی، کاربری اراضی، طبقات ارتفاعی، جهت و درصد شیب، فاصله از گسل، فاصله از رودخانه، فاصله از جاده، فاصله از مراکز خدماتی، فاصله از سکونتگاه و آبادی و مراکز خدماتی شناسایی و استخراج گردید. در مرحله بعد، لایه‌های معیارهای فوق از نرم‌افزار گوگل ارث و سنجش از دور استخراج گردید. سپس، پردازش داده‌ها از جمله تبدیل لایه‌های وکتوری به رستری، وزن‌دهی به معیارها (در پنج طبقه اهمیت بسیار زیاد = با ارزش ۹، زیاد = ۷، متوسط = ۵، کم = ۳ و بسیار کم = ۱) انجام گرفت. برای وزن‌دهی به لایه‌های استفاده شده، از نظر ۲۰ کارشناس باتجربه مرتبط با موضوع استفاده گردید. در پایان، با استفاده از روش همپوشانی (Overlay) و مجموع وزن‌ها (Weighted sum)، محدوده مطالعه از نظر استعداد اکوکمپ گردشگری پهنه‌بندی شده است. یافته‌ها: با توجه به نتایج، مشخص شد که بهترین زمان برای مسافرت به شهر سبزوار از نظر آسایش اقلیمی، فصل بهار بوده، که میزان آن برابر با ۴۸ درصد است. مدل و انواع کمپ‌های مورد استفاده توسط گردشگران در منطقه آورده شده است، که بیشترین مربوط به آلاچیق است. سه محدوده مستعد جهت ایجاد کمپینگ گردشگری، به ترتیب شامل مکان الف) واقع در غرب شهرستان با کسب امتیاز ۵۲/۹ درصد به‌عنوان بهترین موقعیت، مکان ب) با امتیاز ۳۵/۹ درصد و مکان ج) با ۱۱/۷ درصد مشخص گردیدند. همچنین، ۳۴ درصد از مسافران نیاز به احداث کمپ در شهر را در حد بسیار زیاد، ۳۵ درصد در حد زیاد، ۲۴ درصد در حد متوسط

و حدود ۷/۵ درصد کم و بسیار کم احساس کرده‌اند. میزان خدمات لازم برای گردشگران و مسافران در شهر سبزوار، نامناسب و نامطلوب ارزیابی شده است، که این امر می‌تواند در ماندگاری در شهر سبزوار اثر بسیار قابل ملاحظه‌ای داشته باشد. همچنین، مسافران اعتقاد داشتند که بیشترین ضعف در قسمت زیرساخت‌های موجود در شهر سبزوار و همچنین ضعف در مراکز خدماتی مسافر مثل اقامتگاه و خدمات مربوط به آن می‌باشد.

نتیجه‌گیری: با توجه به موقعیت بین‌راهی شهر سبزوار در جهت گذر به شهر مشهد، به نظر می‌رسد که، مناطق نزدیک به راه‌های ارتباطی و دارای زیرساخت مناسب، بهترین مکان جهت احداث کمپینگ گردشگری در شهر سبزوار می‌باشند. فراهم نمودن امنیت در مناطق گردشگری، اولین گام برای تحقق اهداف اکوتوریستی است. همچنین، شرکت دادن بخش خصوصی در زمینه تأسیس کمپینگ گردشگری، فراهم نمودن امکان سرمایه‌گذاری برای سرمایه‌گذاران، ایجاد امکانات ورزشی و فرهنگی در کمپینگ، می‌تواند در جذب مسافر تأثیرگذار باشد.

استناد: اسحاقی، ز.، آرا، ه. و کیانیان، م. ک. (۱۴۰۴). مکان‌یابی و پهنه‌بندی کمپ‌های گردشگری با استفاده از عوامل آب-وهوایی (مطالعه موردی: شهر سبزوار). اقلیم و بوم‌سازگان مناطق خشک و نیمه‌خشک، ۲(۱)، ۸۸-۱۰۴.

ناشر: دانشگاه سمنان

DOI: <https://doi.org/10.22075/ceasr.2025.35562.1034>

۱- مقدمه

وجود جاذبه‌های طبیعی و اقلیم‌های مختلف جغرافیایی، سرمایه‌های ارزشمندی در زمینه اقتصادی برای جامعه انسانی به ارمغان آورده که به تنهایی عنصر کافی جهت رشد و توسعه صنعت گردشگری به حساب نمی‌آیند (Rezvani و همکاران، ۲۰۱۳؛ Saligheh و Beheshti Javid، ۲۰۱۴؛ Ildrumi و همکاران، ۲۰۱۹؛ Mousavi و همکاران، ۲۰۱۹؛ Fakhri Jamali و همکاران، ۲۰۲۱؛ Jamini و Dehghani، ۲۰۲۲؛ Seidaie و Sadeghi، ۲۰۲۳) و بهره‌برداری از آنها مستلزم ایجاد شرایط مختلفی می‌باشد که وابسته به ثبات بخش گردشگری است (Gharakhlou و همکاران، ۲۰۲۰).

صنعت گردشگری، در سال‌های آغازین قرن بیست و یکم به یک فعالیت عظیم اقتصادی تبدیل گشته و یکی از پردرآمدترین صنایع جهانی قلمداد می‌گردد (Maqsoudi و همکاران، ۲۰۱۴؛ Nas و Ilham، ۲۰۲۱). بر اساس تصمیمات سازمان جهانی گردشگری، کشور ایران از لحاظ جاذبه‌های گردشگری جزو ۱۰ کشور اول جهان و از نظر تنوع گردشگری و جاذبه‌های طبیعی جزو ۵ کشور اول و از نظر تنوع صنایع دستی جزو ۳ کشور اول جهان محسوب می‌شود، که حکایت از کم‌نظیر بودن کشورمان از نظر پتانسیل‌های گردشگری می‌باشد (Ghiasi Noeei، ۲۰۱۲؛ Foruzande Shahraki و همکاران، ۲۰۱۳؛ Taheri Bejgan و همکاران، ۲۰۱۵؛ Momeni و همکاران، ۲۰۱۳؛ Mousavi و همکاران، ۲۰۱۹؛ Ghorbanzadeh و همکاران، ۲۰۱۹؛ Seidaee و Sadeghi، ۲۰۲۳؛ Esfandyari و همکاران، ۲۰۲۳). در مکان‌یابی احداث اکوکمپ‌های گردشگری عشایری در منطقه چهارمحال و بختیاری، به این نتیجه رسیده شده که مهمترین معیار جهت احداث اکوکمپ گردشگری، نزدیکی به منابع آب با ضریب اهمیت ۰/۱۴۸ شناخته شده است. بعد از آن شاخص‌های نزدیکی به جاده ارتباطی با ضریب اهمیت ۰/۱۳۰، کاربری اراضی با وزن ۰/۱۰۹ و همچنین دوری از زمین لغزش با امتیاز ۰/۰۹۶ شناخته شده‌اند. یافته‌ها گویای این مطلب است که منطقه

چهارم‌حال و بختیاری دارای ظرفیت‌های قابل توجهی برای توسعه گردشگری و احداث اکوکمپ است. همچنین این تحقیق تأیید می‌نماید که کانون‌های عشایری می‌توانند با احداث اکوکمپ‌های گردشگری ارتباط داشته باشند، چرا که ۱۰ کانون عشایری در پهنه‌هایی از منطقه چهارم‌حال و بختیاری قرار گرفته‌اند که بر اساس تحلیل، بهترین پهنه‌ها برای احداث اکوکمپ گردشگری محسوب می‌شوند. نتایج نشان داد که ۱۰ اکوکمپ شامل چلگرد، شرمک، هیرگان، شیخ علیخان، شلیل، صمصامی، بارز، قلعه مدرسه، مازه سوخته و کری بنیچه، برای توسعه گردشگری عشایری در این منطقه می‌توانند طراحی و برنامه‌ریزی شوند. در پژوهشی دیگر، توسط Barghi و همکاران (۲۰۱۴)، در روستای ایبانه، با بهره‌گیری از تکنیک سلسله مراتبی (AHP) در محیط GIS، بهترین مکان جهت احداث کمپینگ گردشگری انتخاب گردید. از این‌رو، نتایج حاصل از تلفیق لایه‌های اطلاعاتی روستای ایبانه (شامل لایه‌های کاربری اراضی، مالکیت زمین، فاصله از شبکه ارتباطی، فاصله از مراکز خدماتی، فاصله از رودخانه، فاصله از سکونتگاه، طبقات ارتفاعی، جهت شیب، درصد شیب و فاصله از گسل) به صورت سه محدوده مستعد جهت ایجاد کمپینگ گردشگری مورد بررسی قرار گرفت و در نهایت، مکان الف، واقع در ضلع شرقی روستا با کسب ۵۳٪ امتیاز، به عنوان بهترین موقعیت، مکان ب، با ۳۶٪ امتیاز و مکان ج، با کسب ۱۲٪ امتیاز، به ترتیب در اولویت دوم و سوم قرار گرفته‌اند. Arabshahi و همکاران (۲۰۱۵)، در تحقیقی تحت عنوان شناسایی و رتبه‌بندی عوامل رفاهی مؤثر در گردشگری مذهبی شهر مشهد با استفاده از تکنیک‌های تصمیم‌گیری چند معیاره (AHP)، به این نتیجه رسیدند که عوامل محیطی (اسکان، حمل و نقل و تغذیه)، عوامل فرهنگی (اطلاع‌رسانی و تبلیغات، آموزش، اوقات فراغت و برگزاری تورهای ارزان قیمت) و عوامل اجتماعی (بیمه حوادث و درمان، امنیت، راهنمای زائر و مشارکت بخش خصوصی) از جمله عوامل مؤثر شناسایی شده در گردشگری مذهبی می‌باشند. در بخش اولویت‌بندی عوامل، مؤثرترین عامل رفاهی مؤثر بر گردشگری مذهبی به ترتیب عامل محیطی، فرهنگی و اجتماعی است (Razavizade و Varshoe، ۲۰۲۳). در تحقیق دیگر، پتانسیل-سنجی و مکان‌یابی مناطق مستعد احداث اکوکمپ‌های عشایری در شهرستان سمیرم مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به زیرمعیارهای انتخاب شده براساس روش AHP (شیب، ارتفاع، فاصله از چشمه‌ها، فاصله از راه‌های ارتباطی، فاصله از سکونتگاه‌های روستایی و کاربری اراضی)، مناسب‌ترین مکان برای توسعه اکوکمپ عشایری، روستاهای تنگ‌دوئی، ورق، گردنه خاکی، حسین آباد، کاسنگان سفلی، علی آباد، کاکا آباد علیا، حیدر آباد، کنده قبرستان، فتح آباد، نصرت‌آباد، ملاقلی، جلال آباد، صادق آباد، دولت قرین علیا، هفتجان، دزبان، دره، سولک، نرمه، حاجی آباد، شوره چمن، دیزجان، مزرعه سورد، قاپاقلو، گل‌کن سفلی، گل‌کن علیا، مزرعه میل و رباط می‌باشند. نکته دیگر اینکه، معیارهای اکولوژیک و زیست‌محیطی بیشترین امتیاز و معیار اقتصادی و اجتماعی در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند. در بین زیرمعیارها، شاخص راه‌های ارتباطی بیشترین امتیاز را کسب کرده است (Shahdadi و همکاران، ۲۰۱۹). همچنین، امکان‌سنجی ایجاد کمپ اکوتوریستی تفرجگاه بالخلی بولاغی شهر گرماب با استفاده از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) و تحلیل اطلاعات با استفاده از نرم‌افزار Arc GIS نشان داد که تنها ۰/۴ درصد از مساحت شهرستان خدابنده برای استقرار کمپ‌های اکوتوریستی بسیار مطلوب است. این موضوع نشان داد که منطقه مورد مطالعه از لحاظ استقرار کمپ‌های گردشگری با محدودیت‌های قابل توجهی روبرو است، به طوری که تنها ۲/۱۷ درصد از مساحت شهرستان دارای وضعیت مطلوب برای این امر است. این در حالی است که نتایج به دست آمده نشان داد که مجموع امتیاز وزنی عوامل درونی (۳/۷۱) و مجموع امتیاز عوامل بیرونی (۳/۱۲) برای منطقه بالخلی بولاغی است. بررسی‌های حاصله با توجه به امتیاز وزنی، راهبرد منطقه مورد مطالعه نشانگر راهبرد تهاجمی است، که این موضوع بیانگر استفاده برنامه‌ریزان از نقاط قوت و فرصت برای توسعه گردشگری منطقه مورد مطالعه است. در تحقیق دیگر،

تحت عنوان زون‌بندی خلیج چابهار با استفاده از مدل تصمیم‌گیری چندمتغیره جهت کاربری تفرج متمرکز، معیارهای مورد استفاده شامل خاک، رطوبت نسبی، پایداری سازند زمین‌شناسی، فاصله از منابع آب سطحی، فاصله از جاده، فاصله از دریا، فاصله از بندر، فاصله از مراکز شهری و روستایی، فاصله از مکان‌های تاریخی، فاصله از گسل و مراکز نظامی و همچنین فاصله از تأسیسات خاص بودند. در این منطقه، ۵۵۴ هکتار از محدوده در قالب ۱۳ زون برای تفرج متمرکز شناسایی شد و نشان داد که وجود محدودیت‌ها و حساسیت‌های محیطی، تحقق گردشگری را در جوار آب-های خلیج ناممکن ساخته است (Ardakani و همکاران، ۲۰۱۱).

سبزوار در مسیر عبور بیش از ۲۰ میلیون زائر حرم رضوی است. اما به دلیل نبود امکانات و همچنین ناشناخته ماندن ظرفیت‌های گردشگری، این مسافران و گردشگران بدون هیچ توققی از این شهر تاریخی عبور می‌کنند. در حال حاضر، تعداد ۲ هتل، ۲ مهمان‌پذیر، ۱۳ واحد پذیرایی بین راهی و همچنین ۱۳ دفتر خدمات مسافرتی و جهانگردی، در این شهرستان فعالیت دارند، که متناسب با نیاز شهرستان و ظرفیت‌های بالقوه در حوزه گردشگری نیست و نیاز به حمایت و سرمایه‌گذاری دارند. توسعه گردشگری و تبدیل سبزوار به مقصد این مسافران، نقش مهمی در توسعه شهرستان و افزایش اشتغال دارد. از آنجا که معضل اشتغال به عنوان یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های شهرستان می‌باشد، جذب مسافر و گردشگر می‌تواند گامی مؤثر در ایجاد اشتغال شهرستان ایجاد نماید. با توجه به توان‌های گردشگری، علی‌الخصوص اکوتوریسم و ژئوتوریسم، شهرستان سبزوار لازم است کلیه امکانات و قابلیت‌های توسعه این صنعت فراهم آید. به این منظور، گسترش اقامتگاه‌های گردشگری در نواحی مختلف این شهرستان به عنوان فعالیتی فرابخش، که با حوزه-های اقتصادی، کشاورزی، فرهنگی، خدماتی و زیست‌محیطی در ارتباط می‌باشند، می‌تواند به عنوان ابزار توسعه و گسترش صنعت گردشگری در منطقه به حساب آید. بنابراین، مکان‌یابی اقامتگاه‌های گردشگری در این شهرستان از اهمیت بسیاری برخوردار است (سایت سازمان میراث فرهنگی و گردشگری صنایع دستی سبزوار). هدف از مکان‌یابی کمپینگ گردشگری در پژوهش حاضر، یافتن مستعدترین مکان با داشتن بالاترین رتبه امتیازدهی جهت ایجاد کمپینگ گردشگری می‌باشد (Özdemir Işık و Demir، ۲۰۲۱؛ Momeni و همکاران، ۲۰۱۳؛ Ardakani و همکاران، ۲۰۱۱؛ Jalilvand و همکاران، ۲۰۱۱؛ Karami و همکاران، ۲۰۱۴؛ Nadali، ۲۰۱۹؛ Varesi و Rezaei، ۲۰۱۲). در این پژوهش، منظور از گردشگری، جاذبه‌ها و منابع موجود در شهر سبزوار است، که باعث جذب گردشگر و توسعه صنعت گردشگری می‌شوند. کمپینگ یا مجموعه اقامتی، ایجاد و تأسیس اماکنی با تمامی امکانات رفاهی با توجه به پتانسیل‌ها و منابع موجود در شهر سبزوار است که باعث ایجاد تضاد و ناهماهنگی با محیط‌زیست نگردد. کمپینگ‌ها، بر اساس ویژگی‌های مکانی که در آن واقع هستند، انواع مختلفی دارند. از جمله کمپینگ جنگلی، کمپینگ کوهستانی، کمپینگ ساحلی و غیره. همچنین، کمپینگ‌ها را از نظر تعداد افراد استفاده‌کننده از آن به کمپ‌های انفرادی، خانوادگی و گروهی تقسیم می‌کنند. کمپینگ‌ها خدمات متفاوتی به مسافران خود ارائه می‌دهند. برخی از آنها صرفاً امکانات ابتدایی نظیر چادر و سرویس بهداشتی معمولی را در اختیار ساکنین خود می‌گذارند، ولی برخی دیگر خدمات بیشتری نظیر سرویس بهداشتی مجهز به حمام، زمین بازی، حتی گاهی استخر شنا و ماهیگیری، مسیرهای طراحی شده پیاده-روی، پیست دوچرخه سواری و زمین‌های بازی را نیز دارند. اما آنچه در کمپینگ‌ها همواره مورد توجه خاص قرار گرفته، صرفه اقتصادی آن است، به نحوی که خدمات آنها به صورتی می‌باشد که هزینه‌چندانی به مسافران خود تحمیل نمی‌کنند. با بررسی کمپینگ‌های کشورهای مختلف مشاهده می‌شود که بیشتر آنها تسهیلات و خدمات نسبتاً مشابهی دارا هستند. هدف اصلی این تحقیق، بررسی میزان تأثیر احداث کمپینگ گردشگری در نظم‌دهی به مسافران و میزان ماندن و رضایت گردشگران در شهر سبزوار و تعیین مکان‌های مناسب جهت احداث کمپینگ گردشگری می‌باشد.

۲- مواد و روش‌ها

۲-۱- منطقه پژوهش

شهرستان سبزوار از نظر موقعیت ریاضی بین مدار ۳۵ درجه و ۲۸ دقیقه تا ۳۶ درجه و ۵۳ دقیقه عرض شمالی و نصف‌النهار ۵۶ درجه و ۳۷ دقیقه و ۵۸ درجه و ۲۲ دقیقه طول شرقی واقع شده است (شکل ۱). از نقطه نظر موقعیت نسبی، این شهرستان از سمت شمال به شهرستان اسفراین، از شرق به شهرستان نیشابور، از سمت غرب به شهرستان شاهرود و از جنوب به شهرستان‌های بردسکن و کاشمر محدود می‌شود. شهرستان سبزوار از نظر مساحت در بین کلیه شهرهای استان از رتبه نخست برخوردار بوده و دارای جمعیتی معادل ۳۵۳۵۰۵ نفر می‌باشد. شهرستان سبزوار، روستای رباط جر، خوشاب، نوده ارباب، برغمد، طبس، باغجر، رباط سرپوش و قلعه ایزی از مراکز مهم جمعیتی این ناحیه محسوب می‌شوند. در مناطق شمالی شهر سبزوار، شیب‌های تندی وجود دارد که گسترش شهر در سال‌های اخیر به سمت شمال، موجب استقرار شهر روی شیب‌های تند (۷-۹ و ۱۱-۹ درجه) شده است. به طور کلی، شیب از جنوب به شمال افزایش پیدا می‌کند. کوه‌های منطقه از ارتفاع کمی برخوردار بوده و مهمترین آنها را رشته کوه‌های جوین در شمال شهر سبزوار تشکیل می‌دهد. قسمت جنوبی این شهر نیز با رشته کوه میش به طول ۹۰ کیلومتر محدود شده است. ارتفاع متوسط شهرستان، ۹۷۷ متر بوده و بلندترین نقطه آن کوه گر در رشته کوه جوین، ۲۹۲۴ متر و پست‌ترین نقطه آن در قسمت سفالی کال شور، ۷۹۰ متر از سطح دریا ارتفاع دارد. از مهمترین ارتفاعات منطقه، اوشادره، میمستان، کوه سیاه، کوه سفید، جوالدوز، سوراخ‌دار، جیلی و کوهستان چشمه آوش را می‌توان نام برد. رودخانه کال شور نیز مهمترین رود منطقه است، که از کوه‌های بینالود و کوه سرخ سرچشمه می‌گیرد. در سیستم طبقه‌بندی اقلیمی کوپن، سه نوع آب و هوای بیابانی، استپی و مرطوب قابل شناسایی می‌باشد. از آنجایی که بیش از ۸۰٪ بارش سالانه در ۶ ماه سرد سال می‌بارد، می‌توان گفت که مطابق طبقه‌بندی کوپن، آب و هوای سبزوار با علامت BWh، یعنی منطقه خشک نیمه‌بیابانی محسوب می‌شود. اقلیم سبزوار در طبقه‌بندی آمبرژه، آب و هوای خشک سرد، دوماستن، خشک و ایوانف، بیابانی می‌باشد. علت آنکه بیشترین میزان بارش در فصل زمستان ثبت شده است، ورود توده‌های هوای ناپایدار و موج‌های غربی است که به این منطقه می‌رسند (جدول ۱). شکل ۲ گلباد شهر سبزوار را نشان می‌دهد.

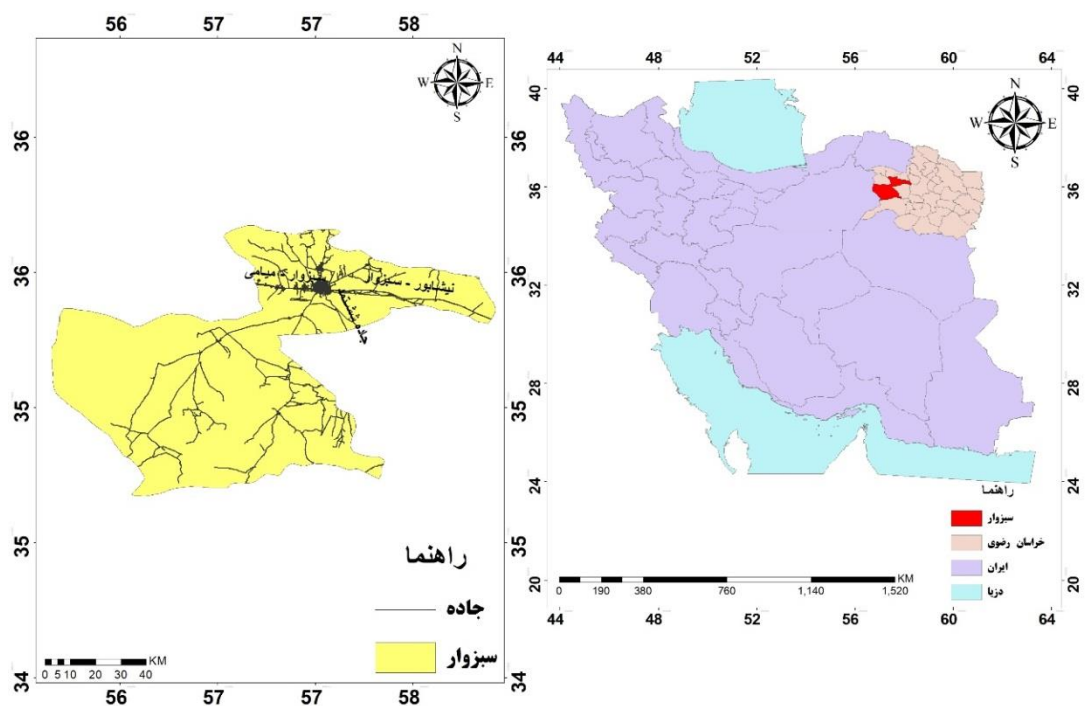
جدول ۱. درصد بارندگی فصلی ایستگاه سبزوار

Table 1. Seasonal rainfall percentage of Sabzevar station

فصل	زمستان	پاییز	تابستان	بهار
Season	Winter	Autumn	Summer	Spring
درصد	51.8	19.3	1.3	28.6
Percent				

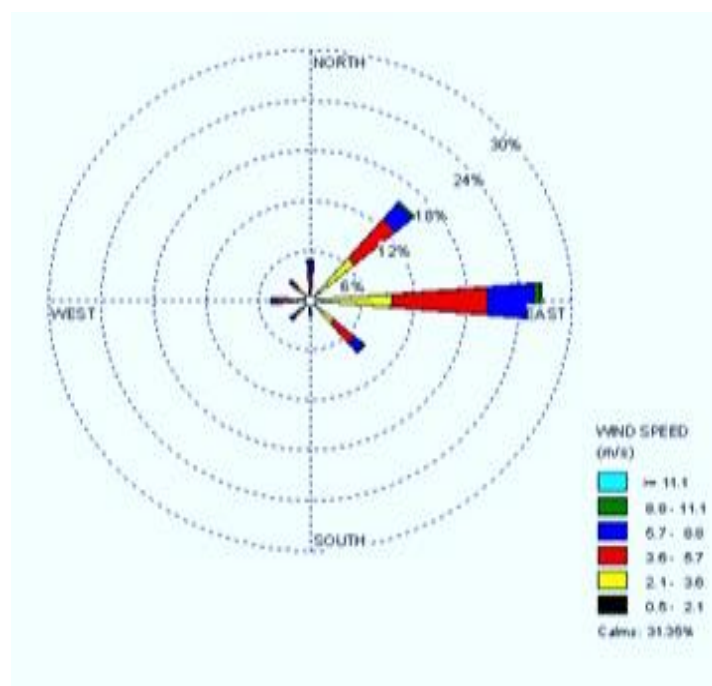
مأخذ: سایت اداره هواشناسی شهرستان سبزوار

ساخت شهر سبزوار، ترکیبی از فرم شطرنجی و شعاعی و ارگانیک می‌باشد، که شکل آن با توجه به ورودی‌های متعدد در جهات مختلف شعاعی است. فرم ارگانیک که در طول دوره‌های گذشته در انطباق با شرایط اقلیمی و متناسب با نیازهای اجتماعی و اقتصادی مردم شکل گرفته است، در حال حاضر در مرکز شهر و محدوده بافت قدیم مشاهده می‌شود. فرم شطرنجی در بافت جدید جنوب، شمال و تا حدودی شرق شهر و فرم ستاره‌ای عمدتاً در غرب شهر و در پیرامون تعدادی از میدان‌های بزرگ شهر شکل گرفته است. شهر سبزوار از نظر کالبدی ساخت دوگانه‌ای دارد و متشکل از بافت قدیم و جدید است.

شکل ۱. موقعیت قرارگیری سبزوار

Fig. 1. Location of Sabzevar

شکل ۲. نمودار گلباد ایستگاه سبزوار (منبع: وبسایت آب و هواشناسی شهرستان سبزوار)

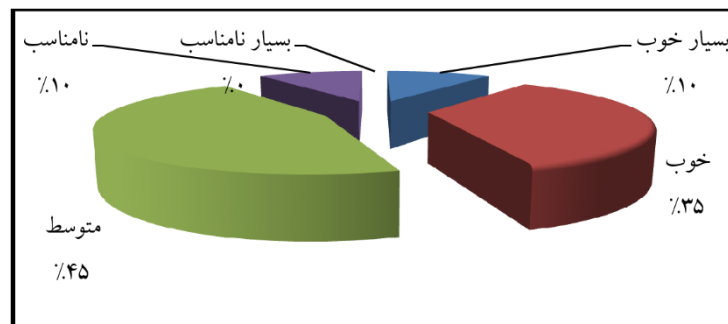
Fig. 2. Wind chart of Sabzevar station (Source: Sabzevar City Meteorology and Weather website)

۲-۲- روش کار

روش پژوهش حاضر، کمی و کاربردی است. در این پژوهش، با بهره‌گیری از تحلیل سلسله مراتبی (AHP) در محیط GIS، بهترین مکان جهت احداث کمپینگ گردشگری انتخاب گردید. برای دستیابی به هدف اصلی پژوهش، با بررسی منابع مختلف و شرایط منطقه، معیارهای کاربری اراضی، طبقات ارتفاعی، جهت و درصد شیب، فاصله از گسل، فاصله از رودخانه، فاصله از جاده، فاصله از مراکز خدماتی، فاصله از سکونتگاه و آبادی و مراکز خدماتی شناسایی و استخراج گردید. در مرحله بعد، لایه‌های معیارهای فوق از نرم‌افزار گوگل ارث و سنجش از دور استخراج گردید. سپس، پردازش داده‌ها از جمله تبدیل لایه‌های وکتوری به رستری، وزن‌دهی به معیارها (در پنج طبقه اهمیت بسیار زیاد = با ارزش ۹، زیاد = ۷، متوسط = ۵، کم = ۳ و بسیار کم = ۱) انجام گرفت. برای وزن‌دهی به لایه‌های استفاده شده از نظر ۲۰ کارشناس باتجربه مرتبط با موضوع و تعداد ۳۲۳ گردشگر در خصوص مشکلات و محدودیت‌های موجود در زمینه گردشگری در شهر سبزوار و بررسی ایجاد کمپ‌های گردشگری در این شهر استفاده گردید، که در ادامه به شرح نظر این گروه‌ها پرداخته می‌شود. به لحاظ سنی، ۵۵ درصد از پاسخ‌گویان در رده سنی ۲۰ تا ۳۰ سال، ۳۵ درصد در رده سنی ۳۰ تا ۴۰ سال و مابقی در رده سنی ۴۰ تا ۵۰ سال قرار داشته‌اند. همچنین، ۳۳ درصد از پرسش‌شوندگان دارای شغل آزاد، حدود ۹ درصد فاقد شغل و حدود ۱۵ درصد در حال تحصیل، حدود ۶ درصد بازنشسته و ۲۲ درصد دارای شغل دولتی بوده‌اند. در نهایت، با استفاده از روش همپوشانی (Overlay) و مجموع وزن‌ها (Weighted sum)، محدوده‌ی مطالعه از نظر استعداد اکوکمپ گردشگری پهنه‌بندی شده است.

۳- نتایج و بحث

با توجه به نتایج، ۱۰ درصد از کارشناسان اعتقاد داشتند که تبلیغات در سطح شهر بسیار خوب بوده است و ۴۵ درصد از کارشناسان تبلیغات را در حد متوسط و ۳۵ درصد این امر را در حد خوب می‌دانستند (شکل ۳). همان‌طور که در شکل ۴ مشخص شده است، میزان خدمات لازم برای گردشگران و مسافران در شهر سبزوار از دیدگاه کارشناسان نامناسب و نامطلوب ارزیابی شده است، که این امر می‌تواند در ماندگاری در شهر سبزوار اثر بسیار قابل ملاحظه‌ای داشته باشد. مطابق با نتایج تحقیق حاضر، Arabshahi و همکاران (۲۰۱۵) به این نتیجه رسیدند که عوامل فرهنگی (اطلاع‌رسانی، تبلیغات و آموزش) از جمله عوامل مؤثر شناسایی شده می‌باشند. همچنین، Razavizadeh و Varshoe (۲۰۲۳)، در بخش اولویت‌بندی عوامل، مؤثرترین عامل رفاهی مؤثر بر گردشگری مذهبی عوامل فرهنگی و اجتماعی را مهم دانستند.

شکل ۳. میزان تبلیغات میراث فرهنگی و شهرداری در مورد کمپ‌ها و اقامتگاه‌های گردشگری

Fig. 3. The amount of cultural heritage and municipal advertising about tourist camps and residences

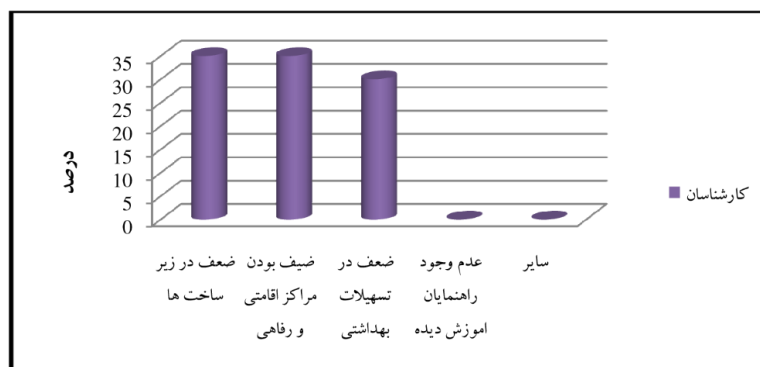
در پرسش از کارشناسان در مورد بهترین موقعیت برای ایجاد یک کمپ، کارشناسان اعتقاد داشتند که باید یک مکان بسیار مناسب و کارشناسی شده برای ایجاد یک کمپ مد نظر قرار گیرد، که این مقدار ۵۰ درصد را شامل می‌گردد. تعداد ۳۰ درصد این امر را در حد زیاد و ۲۰ درصد وجود یک مکان مناسب را در حد متوسط قبول داشتند (شکل ۴).

شکل ۴. پاسخ کارشناسان در مورد میزان امکانات مورد استفاده توسط گردشگران

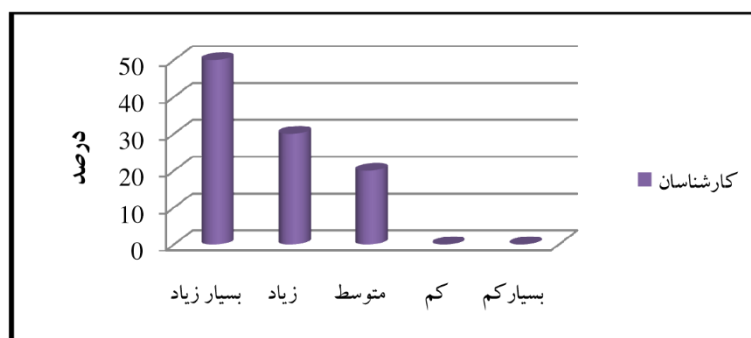
Fig. 4. Experts' response regarding the amount of facilities used by tourists

همچنین، مسافران اعتقاد داشتند که بیشترین ضعف در قسمت زیرساخت‌های موجود در شهر سبزوار و همچنین ضعف در مراکز خدماتی مسافر مانند اقامتگاه و خدمات مربوط به آن می‌باشد (شکل‌های ۵ و ۶).

شکل ۵. مهمترین مسائل مورد بررسی از نظر گردشگران

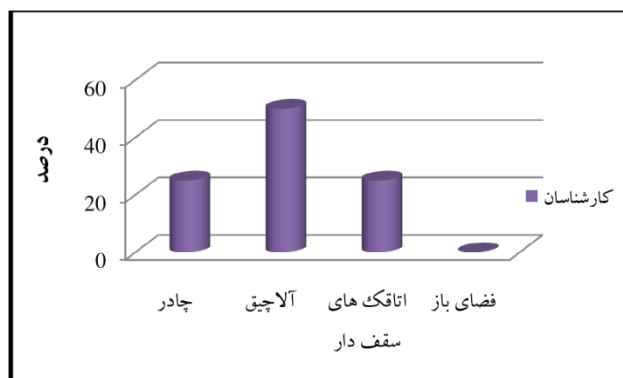
Fig. 5. The most important issues investigated from the point of view of tourists

شکل ۶. میزان موفقیت اقامتگاه گردشگری در شهر سبزوار

Fig. 6 The success rate of tourist accommodation in Sabzevar city

در ادامه، مدل و انواع کمپ‌های مورد استفاده توسط گردشگران در منطقه آورده شده است (شکل ۷)، که بیشترین مورد مربوط به آلاچیق است. همچنین، اثر تأسیس اقامتگاه گردشگری در نظم‌دهی به مسافران از دیدگاه کارشناسان در شهر سبزوار در شکل ۸ آورده شده است، که بسیار زیاد است. با توجه به نتایج به دست آمده از پرسش‌نامه کارشناسان (۲۰ نفر) مبنی بر این که آیا وجود یک کمپ در ماندگاری مسافران و گردشگران می‌تواند تأثیری داشته باشد، ۸۰ درصد از پرسش‌شوندگان اعتقاد داشتند که این امر بسیار زیاد می‌تواند در ماندگاری مسافران اثرگذار باشد. تعداد ۲۰ درصد نیز وجود چنین اقامتگاه‌هایی را در حد زیاد تأثیرگذار می‌دانستند، که این اطلاعات در جدول ۲ آمده است. نتایج این تحقیق با یافته‌های نادعلیزاده (۲۰۱۹)، در خصوص مکان‌یابی کمپینگ‌های گردشگری در شهر اصفهان مطابقت دارد، که بیان کردند ایجاد کمپینگ‌های گردشگری در شهر اصفهان می‌تواند باعث سامان‌دهی گردشگران، سامان‌دهی فضایی و کالبدی شهر اصفهان شود. علاوه بر آن، ایجاد کمپینگ‌های گردشگری باعث کاهش ترافیک درون شهری و آلودگی هوا و افزایش ماندگاری گردشگران خواهد شد (Seidaie و Sadeghi، ۲۰۲۳).

شکل ۷. مدل و انواع کمپ‌های مورد استفاده توسط گردشگران در شهر سبزوار

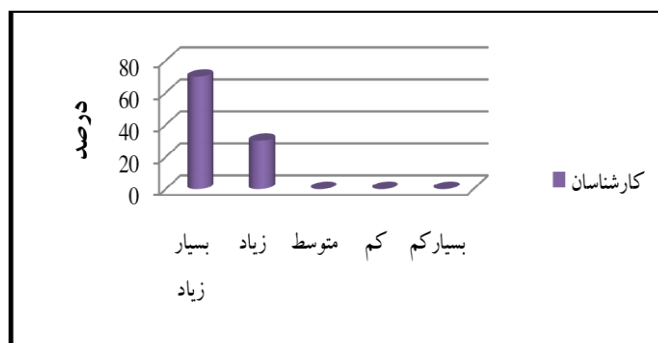
Fig. 7. Model and types of camps used by tourists in Sabzevar city

جدول ۲. مدت ماندن مسافران در شهر سبزوار

Table 2. Duration of passengers' stay in Sabzevar city

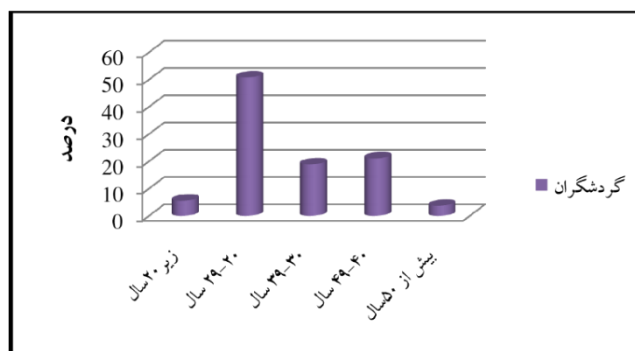
تأثیر احداث کمپینگ گردشگری در افزایش ماندگاری و جذب گردشگران		درصد تجمعی	درصد فراوانی	فراوانی
Effect of the construction of tourist camping in increasing durability and attraction of tourists		Cumulative percentage	Frequency percentage	Abundance
کارشناسان Experts	خیلی زیاد			
	Very much	70	70	14
	زیاد			
	Much	100	30	6
	متوسط			
	Medium	-	0	0
	کم			
	Low	-	0	0
	خیلی کم			
	Very low	-	0	0
	مجموع			
	Total	-	100	20

کارشناسان در این حوزه اعتقاد داشتند که احداث یک کمپ می‌تواند به مقدار بسیار زیاد (۸۰ درصد)، زیاد (۱۲ درصد) و متوسط (۸ درصد) در این امر اثرگذار باشد. در ادامه، میزان سن مسافران در سفر به شهر سبزوار و علت مسافرت گردشگر به شهر سبزوار آورده شده است. بیشتر مسافران سنی بین ۲۰ الی ۲۹ سال دارند (شکل‌های ۹ و ۱۰). مهمترین علت مسافرت گردشگر به شهر سبزوار، توقف گذری است.

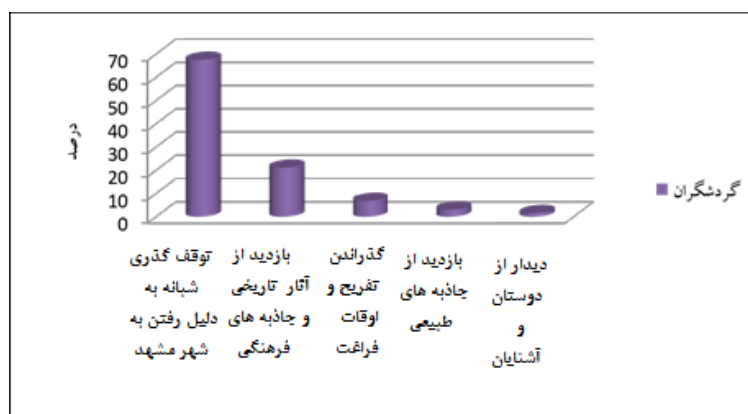
شکل ۸. اثر تأسیس اقامتگاه گردشگری در نظم‌دهی به مسافران در شهر سبزوار

Fig. 8. Effect of the establishment of a tourist accommodation in regulating travelers in Sabzevar city

شکل ۹. میزان سن مسافران در سفر به شهر سبزوار

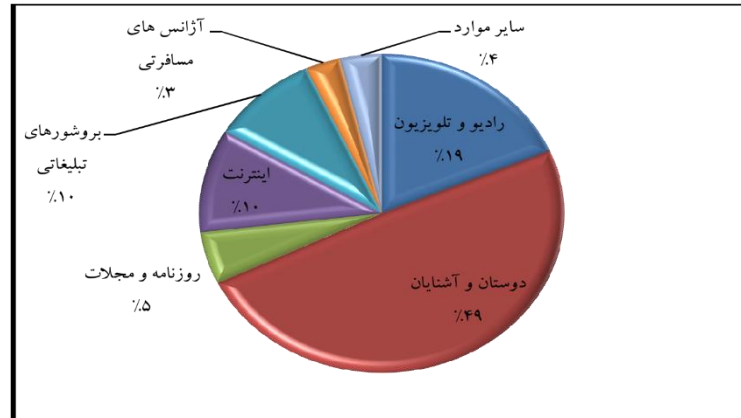
Fig. 9. The age of passengers traveling to Sabzevar

شکل ۱۰. علت مسافرت گردشگر به شهر سبزوار

Fig. 10. The reason for tourist travel to Sabzevar city

با توجه به اظهارات مسافران و گردشگران، بیشترین میزان و مقدار آشنایی گردشگران در مورد شهر سبزوار از طریق معرفی دوستان و نزدیکان خود بوده، که این میزان برابر با ۴۹ درصد است. در رتبه بعدی، اطلاعات به‌دست آمده از طریق رسانه‌هایی از قبیل تلویزیون و رادیو بوده، که مقدار آن برابر با ۱۸/۵ درصد بوده است. کمترین میزان مربوط به آژانس‌های مسافرتی بوده، که مقدار آن برابر با ۳ درصد است. در این بین، بروشورهای تبلیغاتی هم وجود دارند که میزان آن در حدود ۹/۵ درصد است. این پاسخ‌ها نشان از آن دارد که رضایت مسافران از اقامت در شهر سبزوار دارای یک مطلوبیت مناسب می‌باشد (شکل ۱۱).

شکل ۱۱. منابع اطلاعاتی گردشگران در مورد شهر سبزوار

Fig. 11. Tourist information sources about Sabzevar city

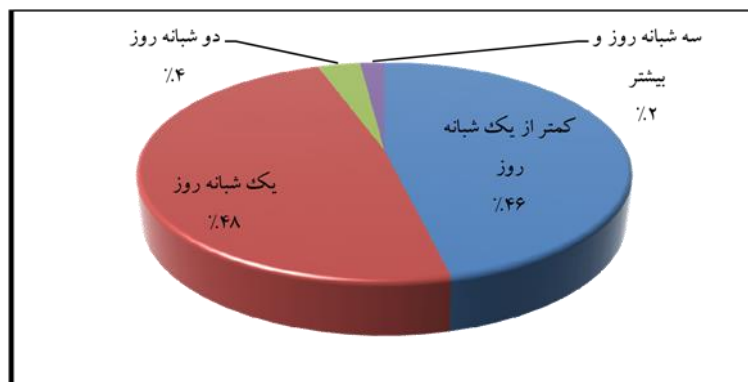
مطابق با نتایج Razavizadeh و Varshoe (۲۰۲۳)، بهترین زمان برای مسافرت به شهر سبزوار از نظر آسایش اقلیمی، فصل بهار بوده، که میزان آن برابر با ۴۸ درصد است. در رتبه بعدی، فصل تابستان قرار دارد، که مقدار آن برابر با ۴۴ درصد است. کمترین میزان مربوط به فصل پاییز می‌باشد، که مقدار آن برابر با ۸ درصد می‌باشد. با توجه به این اطلاعات، بیشترین درصدها مطابقت با ایام تعطیل (دو فصل بهار و تابستان) دارد، که مسئولان شهری باید به این نکته توجه خاص داشته باشند (شکل ۱۲) و محدودیت‌های اسکان و عوامل دیگر را با توجه به فراوانی گردشگر، مرتفع نمایند.

شکل ۱۲. بهترین فصل جهت گردشگری سبزوار از نظر اقلیم آسایش

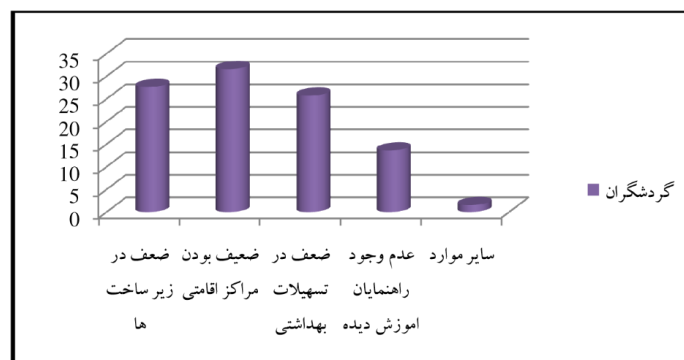
Fig. 12. The best season for Sabzevar tourism in terms of climate and comfort

با توجه به مطالعات و بررسی‌های انجام شده، بیشتر مسافرانی که به شهر سبزوار وارد شده‌اند، کمتر از یک شبانه‌روز در شهر اقامت داشته‌اند، که تعداد آنها حدود ۴۶/۵ درصد است. حدود ۴۸ درصد از مسافران یک شبانه‌روز در شهر اقامت داشته‌اند. تعداد معدودی از مسافران بوده‌اند که بیشتر از یک شبانه‌روز در شهر سبزوار اقامت داشته‌اند، که تعداد آن چیزی در حدود ۵ درصد است (شکل ۱۳). همچنین، مهم‌ترین مشکلات مسافران از دیدگاه آنها، شامل ضعف زیرساخت‌ها و مراکز گردشگری و تسهیلات بهداشتی می‌باشد (شکل ۱۴).

شکل ۱۳. مدت اقامت در شهر سبزوار

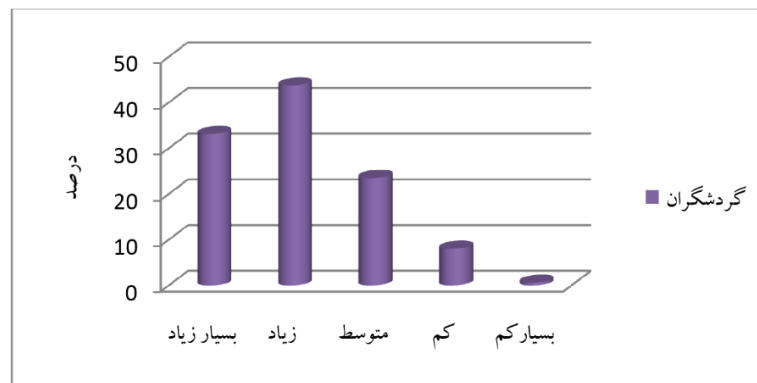
Fig. 13. Duration of the stay in Sabzevar city

شکل ۱۴. مهم ترین مشکلات مسافران در شهر سبزوار از دیدگاه آنان

Fig. 14. The most important problems of travelers in Sabzevar city from their point of view

نتایج نظرخواهی از مسافران در خصوص ایجاد کمپینگ گردشگری در شهر سبزوار در شکل ۱۵ آورده شده است. طبق نظر آنها، ضرورت احداث کمپینگ زیاد است، که نتایج این تحقیق با یافته‌های Arabshahi و همکاران (۲۰۱۵)، Sadeghi و Seidaie (۲۰۲۳)، Razavizadeh و Varshoe (۲۰۲۳)، Shahdadi و همکاران (۲۰۱۹)، Seidaie و Sadeghi (۲۰۲۳)، Fakhr Jamali و همکاران (۲۰۲۱)، Gharakhlou و همکاران (۲۰۲۰)، Nas و Ilham (۲۰۲۱)، Jamini و dehghani (۲۰۲۲) و Esfandiyari و همکاران (۲۰۲۳) مطابقت دارد. در جدول ۳، میزان رضایت‌مندی گردشگران از گویه‌ها آورده شده است.

شکل ۱۵. نظرخواهی از مسافران در خصوص ایجاد کمپینگ گردشگری در شهر سبزوار

Fig. 15. Requesting opinions from travelers regarding the establishment of tourist camping in Sabzevar city

جدول ۳. میزان رضایت‌مندی گردشگران از گویه‌ها

Table 3. The level of tourists' satisfaction with the items

میزان رضایت‌مندی گردشگران از گویه‌ها Level of tourists' satisfaction with the items	تسهیلات درمانی Medical facilities	میزان تبلیغات گردشگری و راهنمایی گردشگران Amount of tourism advertising and tourist guidance	میزان پاکیزگی شهر Degree of cleanliness of city	نحوه برخورد مردم بومی با گردشگر How local people deal with tourists	وضعیت زیرساخت‌ها State of the infrastructure	وضعیت سلامتی Health status	وضعیت دسترسی و حمل و نقل عمومی Access status and public transportation	امکانات و خدمات اقامتی و رفاهی Accommodation and welfare facilities and services
بسیار خوب Very well	12.7	7.4	4.3	22.6	1.9	1.9	0.6	2.5
خوب Good	28.8	30.3	29.7	37.2	13.2	6.2	6.2	10.8
متوسط Medium	50.5	34.4	42.7	25.7	55.4	44.3	41.5	46.1
کم Low	6.2	16.1	14.6	10.2	21.8	32.8	35	29.1
خیلی کم Very low	1.9	11.8	8.7	4.3	7.7	14.9	16.7	11.5
مجموع Total	100	100	100	100	100	100	100	100

۳-۱- انتخاب مناسب‌ترین مکان‌ها جهت تأسیس اقامتگاه

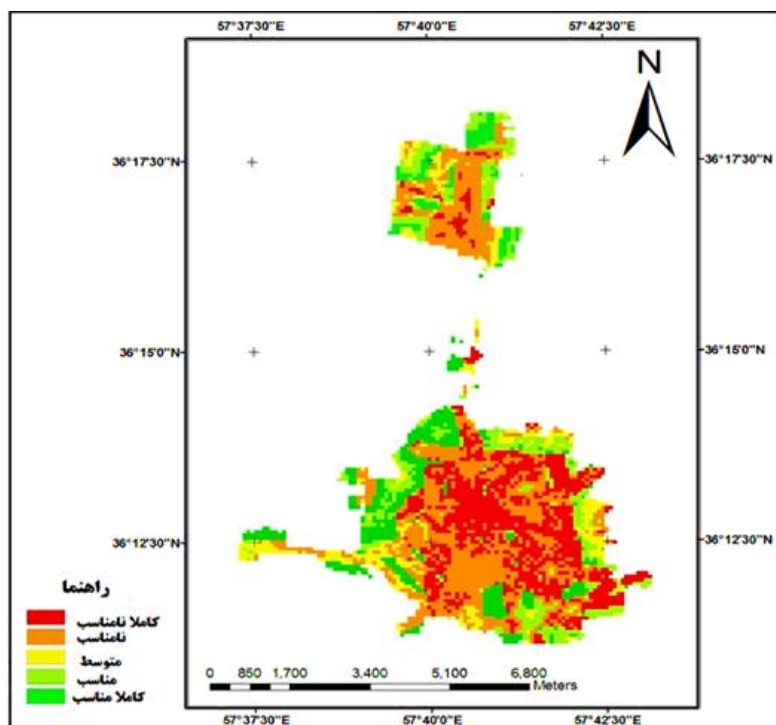
با توجه به شاخص‌ها و گزینه‌های مورد پژوهش، که شامل منظر مناسب طبیعی، مخاطرات طبیعی، سطح صاف و بدون شیب زمین، دسترسی به راه‌های ارتباطی و سرمایه‌گذاری مناسب است، وزن‌های به‌دست آمده از جدول‌ها در یکدیگر ضرب شده و با توجه به وزن نسبی شاخص‌ها با وزن نسبی جایگزین‌های مورد ارزیابی، ترکیب و بعد از انجام این مراحل با یکدیگر جمع بسته می‌شود. جواب به‌دست آمده بیانگر این است که کدام منطقه دارای اولویت برای تأسیس اقامتگاه است. می‌توان گفت هر اندازه که عدد به‌دست آمده بیشتر باشد، مکان مورد نظر قابلیت بیشتری در جهت تأسیس کمپ را دارد. در شکل ۱۶، نقشه میزان مطلوبیت مکان‌ها جهت ایجاد کمپینگ گردشگری در شهر سبزوار

آورده شده است. در نهایت، در شکل ۱۷، مناسب‌ترین مکان‌ها جهت ایجاد کمپینگ گردشگری به ترتیب شامل مکان الف واقع در غرب شهرستان با کسب امتیاز ۵۲/۹ درصد به‌عنوان بهترین موقعیت، مکان ب، با امتیاز ۳۵/۹ درصد و مکان ج، با ۱۱/۷ درصد مشخص گردیدند. در جدول ۴ نیز وزندهی شاخص‌ها و معیارها آورده شده است. با توجه به موقعیت بین راهی شهر سبزوار در جهت گذر به شهر مشهد، به نظر می‌رسد که مناطق نزدیک به راه‌های ارتباطی و دارای زیرساخت مناسب، بهترین مکان جهت احداث کمپینگ گردشگری در شهر سبزوار می‌باشند، که با نتایج Arabshahi و همکاران (۲۰۱۵) و Razavizadeh و Varshoe (۲۰۲۳) مطابقت دارد. فراهم نمودن امنیت در مناطق گردشگری، اولین گام برای تحقق اهداف اکوتوریستی است. در غیر این صورت، تمام فعالیت‌ها در این زمینه بی‌ثمر رها خواهد شد.

جدول ۴. وزندهی شاخص‌ها و معیارها

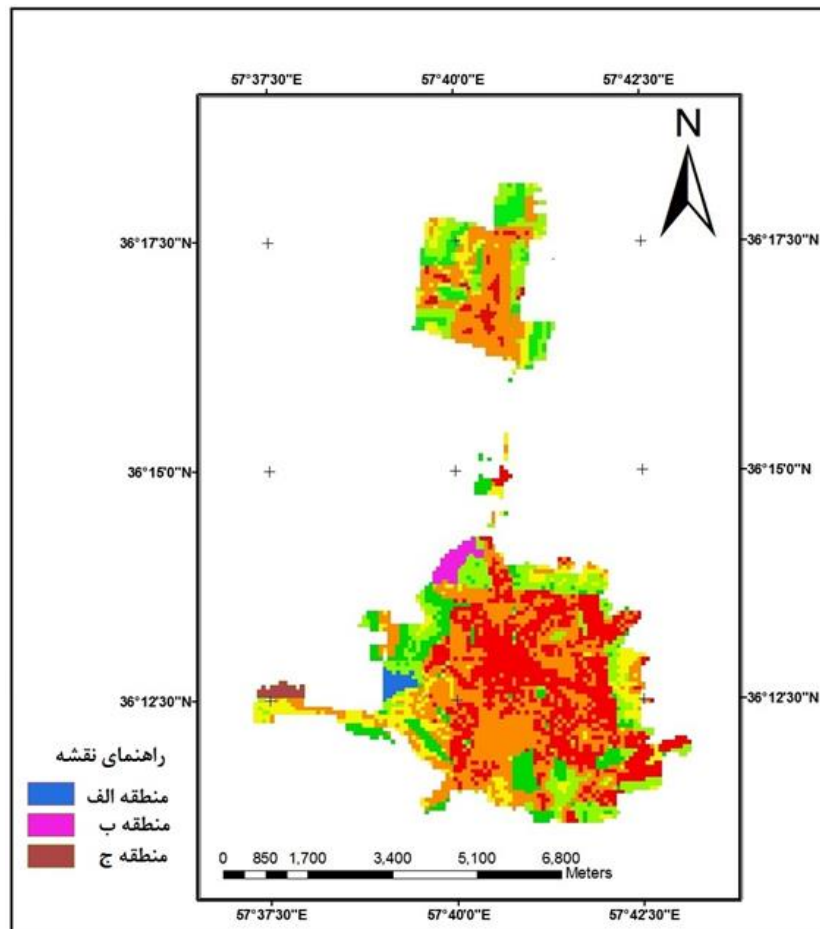
Table 4. Weighting of indicators and criteria

محدوده	وزن اولویت	دوری از رودخانه	مقبولیت	قابلیت اجرای پروژه	خطرات محیطی	هموار بودن زمین	دسترسی به جاده	تسلط بر چشم‌انداز مناسب
Area	Priority weight	Distant from river	Acceptability	Ability to implement the project	Natural hazards	flatness of the land	Road access	Mastery of the proper perspective
الف A	0.529	0.019	0.035	0.049	0.066	0.031	0.139	0.190
ب B	0.359	0.015	0.009	0.027	0.039	0.106	0.059	0.105
ج C	0.117	0.003	0.004	0.007	0.009	0.018	0.018	0.057

شکل ۱۶. نقشه میزان مطلوبیت مکان‌ها جهت ایجاد کمپینگ گردشگری در شهر سبزوار

Fig. 16. Map of the suitability of locations for creating tourist campsites in Sabzevar city

شکل ۱۷. نقشه مناسب‌ترین مکان‌ها جهت ایجاد کمپینگ گردشگری در شهر سبزوار

(منطقه الف بهترین مکان و سپس به ترتیب اولویت مناطق ب و ج)

Fig. 16. Map of the most suitable sites to create a tourist campsite in Sabzevar city (Area A is the best location, followed by areas B and C)

مطابق با نتایج تحقیق حاضر، Jamini و Dehghani (۲۰۲۲)، Nas و Ilham (۲۰۲۱)، Barghi و همکاران (۲۰۱۴) نتیجه گرفتند که لایه‌های کاربری اراضی، مالکیت زمین، فاصله از شبکه ارتباطی، فاصله از مراکز خدماتی، فاصله از رودخانه، فاصله از سکونتگاه، طبقات ارتفاعی، جهت شیب، درصد شیب و فاصله از گسل، اقلیم، دسترسی به آب، جاذبه‌های طبیعی و تاریخی و تراکم جمعیت از شاخص‌های اصلی محسوب می‌شوند.

۴- نتیجه‌گیری

امروزه، اهمیت گردشگری در اشتغال و سرمایه‌گذاری بسیار مشهود است. با توجه به ضوابط و مقررات تعیین شده برای گردشگران و میزبانان، مسافرت هم باعث توسعه مقصد و هم گسترش مبدأ خواهد شد. از آنجایی که این امر در اشتغال‌زایی و افزایش فرصت شغلی امری تعیین‌کننده و اثرگذار می‌باشد، اگر محصولات قابل توجهی ارائه شود، باعث گسترش سرمایه‌گذاری می‌شود. با توجه به عبور جاده آسیایی تهران- مشهد از بخش عمده سبزوار بزرگ، بهترین منبع جذب گردشگر، مسافرانی هستند که در این مسیر در حرکت هستند. برای نیل به این منظور، با نصب تابلوهای تبلیغاتی و معرفی جاذبه‌های اکوتوریستی در ابتدای محورهای مورد نظر و ایجاد کمپ‌های اسکان موقت با ارائه حداقل خدمات، می‌توان گام‌های اولیه و کوتاه‌مدت را در این زمینه برداشت. در کنار این اقدامات اولیه، توسعه راه‌های ارتباطی و آسفالت به مناطق اکوتوریستی، راه‌اندازی مراکز اقامتی- پذیرایی و اورژانس سیار جهت خدمات‌رسانی بهتر

و مطمئن‌تر به گردشگران در درازمدت ضروری به نظر می‌رسد. تبدیل کاربری کاروانسراها به مراکز اقامتی - سیاحتی، موجب تقویت حس ارتباط با گذشته‌های این سرزمین شده و انگیزه گردشگران را برای بازدید از مناطق اکوتوریستی افزایش می‌دهد. از سوی دیگر، توجه عمومی به برخی از جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی سبزوار بزرگ که در حال تخریب می‌باشد، جلب شده و متولیان را به حفظ و مرمت از این آثار باستانی ترغیب خواهد کرد. با توجه به نتایج این پژوهش، مشخص گردید که عمده‌ی مسافران، نیاز به احداث کمپ در شهر را ضروری دانسته‌اند. با توجه به بررسی‌های انجام شده، غالب مشکلات گردشگران در بخش زیرساختی، بخش مراکز اقامتی، خدمات بهداشتی و نبود راهنما بوده است. با توجه به موقعیت بین راهی شهر سبزوار در جهت گذر به شهر مشهد، به نظر می‌رسد مناطق نزدیک به راه‌های ارتباطی و دارای زیرساخت مناسب، مناسب‌ترین مکان جهت احداث کمپینگ گردشگری در شهر سبزوار می‌باشند. با توجه به وسعت زیاد سبزوار و دور بودن اکثر مناطق طبیعی از شهر سبزوار، لازم است پایگاه‌های بسیج محلی فعال شده و با تشکیل گروه‌های گشت و بازرسی، سطح نظارت در این مناطق را افزایش دهند و با مزاحمین امنیت و آسایش گردشگران برخورد شدید و قانونی شود. همچنین، شرکت دادن بخش خصوصی در زمینه‌ی تأسیس کمپینگ گردشگری، فراهم نمودن امکان سرمایه‌گذاری برای سرمایه‌گذاران و ایجاد امکانات ورزشی و فرهنگی در کمپینگ می‌تواند راهبردهای مؤثری باشند.

۵- سپاسگزاری

بدینوسیله از همه عزیزانی که در انجام این تحقیق کمک کرده‌اند، صمیمانه قدردانی می‌شود.

۶- داده‌ها و اطلاعات

مبنای داده‌ها و اطلاعات مقاله حاضر، پایان‌نامه نویسنده اول است.

۷- تعارض منافع

در این مقاله تضاد منافی وجود ندارد و این مسأله مورد تأیید همه نویسندگان است.

۸- مشارکت نویسندگان

مشارکت نویسندگان در این مقاله به شرح زیر است:

مشارکت زهرا اسحاقی، داده‌برداری، تفسیر و تحلیل داده‌های مقاله و ویرایش متن اولیه مقاله می‌باشد. مشارکت هاید آرا، نظارت و راهنمایی بر روند انجام پژوهش، بررسی و کنترل نتایج و ویرایش نهایی متن مقاله، تأمین امکانات و تفسیر و تحلیل آماری داده‌های مقاله می‌باشد. مشارکت محمدکیا کیانیان، نظارت بر روند انجام پژوهش، بررسی و کنترل نتایج و ویرایش نهایی متن مقاله، تفسیر و تحلیل آماری داده‌های مقاله می‌باشد.

۹- مراجع

1. Arabshahi, M., Behbodi, O., & Shah Ebrahimi, R. A. 2015. Identifying and ranking effective welfare factors in religious tourism in Mashhad using multi-criteria decision-making techniques (AHP). *Great Khorasan*, 7(23), 75-88. [In Persian]
2. Ardakani, T., Daneh Kar, A., Karami, M., & Aqiqi, H. 2011. Zoning of Chabahar Bay using multi-variable decision-making model for concentrated recreational use. *Journal of Geographical Survey of Space*, 1(1), 1-20. [In Persian]
3. Barghi, H., Rahimi, D., & Rahimi, R. 2014. Locating campsite construction in tourism target villages using geographic information system and AHP model (Case study: Abyaneh village). *Spatial Planning Journal*, 5(2), 55-74. [In Persian]
4. Esfandyari, H., Choobchian, S., Momenpour, Y., & Azadi, H. 2023. Sustainable rural development in northwest Iran: Proposing a wellness-based tourism pattern using a structural equation modeling approach. *Humanities and Social Sciences Communications*, 10(1), 1-15. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01943-0>
5. Fakhrijamali, H., Sahraei Nejad, N., & Moosavi Fatemi, S. H. 2021. Analysis of zoning for sustainable development in rural ecotourism using analytical hierarchy process (AHP) case study: Sardabeh village of Ardabil province. *Journal of Sustainable Architecture and Urban Design*, 9(2), 65-77. [In Persian]
6. Foruzande Shahraki, G., Kahram, A., & Laqaei, H. 2013. Locating the design of the tourist village in "Love Valley". *Environmental Science and Technology*, 3, 83- 99. [In Persian]
7. Gharakhlou, M., Tavakoli Naghmeh, M. T. N., & Garousi, A. 2020. Identify the location of the camp of religious tourism and leisure city with AHP and fuzzy logic in GIS (The holy city of Qom). *Tourism Management Studies*, 15(51), 207-228.
8. Ghiasi Noeei, M. 2012. Locating the sample tourism area of Abarde using GIS software and AHP model. The First National Conference of Tourism Management, Nature Tourism and Geography, Hamedan. Hegmatane Environmental Assessors Association. [In Persian]
9. Ghorbanzadeh, O., Pourmoradian, S., Blaschke, T., & Feizizadeh, B. 2019. Mapping potential nature-based tourism areas by applying GIS-decision making systems in east Azerbaijan province Iran. *Journal of Ecotourism*, 18(3), 261-283.
10. Ildrumi, A., Hosseini, M., & Ghorbani, M. 2019. Feasibility of creating an eco-tourism camp at Balkhali Bolaghi resort in Garmab city. *Tourism Management Studies*, 15(51), 175-209. [In Persian]
11. Jalilvand, H., Karami, O., Shahnazari, A., & Shabani, M. 2011. Tourism evaluation with the help of Analytical Hierarchy Process (AHP) and Geographical Information System (GIS) - Case: Shahid Zare Forest Park, Mazandaran. *Geography and Development*, 10(29), 107-118. [In Persian]
12. Jamini, D., & Dehghani, A. 2022. Evaluation and analysis of resilience of rural tourism and identification of key drivers affecting it in the face of the Covid-19 pandemic in Iran. *Journal of Research and Rural Planning*, 11(4), 99-116. <https://doi.org/10.22067/jrrp.v11i4.2208.1056>
13. Karami, O., Mahdavi, A., Nasr, M. H., & Jalilvand, H. 2014. The evaluation of susceptible area for eco-tourism by using of analytical hierarchy process (AHP) (Case study: Babolrood watershed, Mazandaran). *Wood and Forest Science and Technology Research*, 21(2), 185-202. [In Persian]
14. Maghsoudi, M., Faraji Sabokar, H. A., Parvaz, H., & Behnam Morshedi, H. 2014. Locating ecotourism development areas in Kavir National Park using GIS and Genetic Algorithm. *Human Geography Studies*, 47(2), 367-390. [In Persian]
15. Momeni, M., Taghi Pourjavi, M., & Mostaghathi, Sh. 2013. Optimum location of tourism sample areas (Case study: Sistan and Baluchistan province). *Geographical Journal of Tourism Space*, 8, 113-141. [In Persian]
16. Mousavi, S. H., Nazari, N., & Gholami, Y. 2019. Spatial analysis and capability assessment of tourism susceptible zones in Fasa County. *Geography and Environmental Planning*, 29(4), 145-168. [In Persian]

17. Nadalizade, N. 2019. Location of tourist campsites in the city of Isfahan using geographic information system (GIS). Master Thesis in geography and tourism planning, Isfahan University. [In Persian]
18. Nas, C., & Ilham, W. 2021. Mapping leading local culture of Cirebon tourism sector using geographic information system (GIS). *Jurnal Teknologi Dan Open Source*, 4(1), 19-27.
19. Özdemir Işık, B., & Demir, S. 2017. Integrated multi-criteria decision-making methods for the sustainability of historical-cultural structures on the Trabzon coastline. *Sustainability*, 9(11), 14-21.
20. Razavizadeh, N., & Varshoe, S. 2023. A formal and contentual review of pilgrimage and religious tourism studies in Iran (2003-2021). *Journal of Social Studies in Tourism*, 11(22), 93-132. [In Persian]
21. Rezaei, P. 2017. Locating nomadic tourism sites (Case study: Chaharmahal and Bakhtiari province). *Human Settlements Planning Studies*, 13(4), 951-969. [In Persian]
22. Rezvani, M., Oroji, H., Alizadeh M., & Najafi, M. 2013. Locating the construction of ski resorts from the perspective of tourism (Case study: northern areas of Tehran province). *Regional Planning*, 10, 25-43. [In Persian]
23. Saliqeh, M., & Beheshti Javid, E. 2014. Comparing Analytical Hierarchy Process (AHP) and the Climate Index (TCI), zonation suitable places for tourism case study: Semirom city. *Geography*, 41, 239-255. [In Persian]
24. Seidaie, S. S., & Sadeghi, H. O. 2023. Locating the construction of nomadic tourism ecocamps in Chaharmahal and Bakhtiari region. *Nomadic Territory Planning Studies*, 3(1), 13-30. [In Persian]
25. Shahdadi, A., Ghanbari, Y., Salmani zadeh, E., & Azareh, A. 2019. Potentiometric and location predatory areas for construction nomadic EcoCamp (Case study: Part of Semirom province). Quarterly of *Geography & Regional Planning*, 9(35), 293-306. [In Persian]
26. Taheri Bejagan, S., Hadi Asl, F., & Seiqalani, P. 2015. Positioning tourism sites in Bandar Abbas in order to make tourist sites. *Journal of Urban Tourism*, 1(1), 113-126. [In Persian]
27. Varesi, H. R., & Rezaei, M. 2012. Spatial analysis and site selection residential centers in the historical cities: A case study: Shiraz hotels. *Amayesh Journal*, 19, 1-26. [In Persian]